
Letní vydání Compliance Journal

Index:

- úvodní slovo
- rozvoj požadavků na compliance
- evidence investičních nástrojů
- výhledy finančního poradenství
- vzdělávání v problematice compliance
- nezapomeňte

Vážení čtenáři,

dovolte nám přivítat Vás u nového letního čísla Compliance Journalu. Věříme, že si i v nadcházejícím parnu uděláte chvíli k jeho prostudování, anebo si jej vezmete jako „lehčí“ čtení na dovolenou.

Účastníci finančního trhu se pomalu ale jistě sžívají s integrací dohledu nad finančním trhem, který od 1. dubna 2006 plně spadá do kompetence České národní banky. Proces sjednocování dozoru přichází v poměrně vhodném období obecnější reformy regulatorních pravidel poskytování finančních služeb jako je MiFID, Basel II a Solvency II. V tomto směru se určitě projeví nastavování podmínek jediným regulátorem jako vhodné. Zejména povede-li tento proces ke sjednocení základního rámce jednání ve vztahu ke klientům a prezentace finančních produktů, vnitřních kontrolních systémů (včetně compliance) a standardů řízení rizik.

První „vlastovky“ v tomto směru se již začaly objevovat. Pro příklad můžeme uvést veřejnou diskusi Ministerstva financí ČR na téma

zprostředkování a poradenství ohledně finančních produktů či návrh vyhlášky České národní banky k obezřetnému podnikání bank, záložen a obchodníků s cennými papíry. Dle našich zkušeností jsou na straně poskytovatelů finančních služeb právě v tomto kontextu značná očekávání. Současně ovšem i připravenost podílet se na zkvalitnění integrovaného rámce regulace.

S ohledem na letní období snad prominete závěrečné odlehčení úvodního slova úsměvnou „integrační historkou“. Dle ní bylo v dubnu obchodníkovi s cennými papíry podatelnou České národní banky k dodávanému deníku obchodníka sděleno, že tyto noviny regulátor neodebírá.

Za redakci Compliance Journal

Jiří Heneberk

Rozvoj požadavků na compliance

Regulace:

ČNB zveřejnila dokumentaci návrhu vyhlášky implementující Basel II na webové stránce:

http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_dohled/vyhlaska_basel_II/index.html

Podklad pro návrh vyhlášky lze prostudovat na této stránce:

http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_dohled/vyhlaska_basel_II/V3_obsah_podkladu_060605.pdf

Návrh paragrafové části vyhlášky je k dispozici zde:

http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_dohled/vyhlaska_basel_II/V3_paragrafy_060605.pdf

Návrh přílohové části vyhlášky, přes 250 stran! Lze nalézt na této webové stránce:

http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_dohled/vyhlaska_basel_II/V3_prilohy_060605.pdf

Přehled právních předpisů a úředních sdělení ke zrušení

http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_dohled/vyhlaska_basel_II/V3_rusene_predpisy_060605.pdf

Česká národní banka („ČNB“) nedávno uveřejnila na svých webových stránkách návrh paragrafového znění vyhlášky o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry. Vyhláška formálně provádí zákon o bankách, zákon o spořitelních a úvěrních družstvech a zákon o podnikání na kapitálovém trhu. Nicméně základní osnovou jsou vedle poměrně všeobecných ustanovení těchto zákonů primárně pravidla Basel II a doporučení BIS resp. související evropské směrnice. Tato nová pravidla by měla platit od 1. ledna 2007.

Předně by Vás neměl vystrašit rozsah připravované vyhlášky, která čítá cirká přes 230 poměrně obsáhlých paragrafů. Je to jen dokladem důležitosti potřeby věnovat se přípravě na nová pravidla zejména v oblasti řízení rizik, a to rizik nejen finančních.

Návrh vyhlášky je strukturován do devíti částí, a to následujícím způsobem:

ČÁST PRVNÍ - Předmět úpravy, vymezení pojmů

ČÁST DRUHÁ - Rozsah uplatňování pravidel

ČÁST TŘETÍ - Řídící a kontrolní systém

ČÁST ČTVRTÁ - Kapitálová přiměřenost

ČÁST PÁTÁ – Angažovanost

ČÁST ŠESTÁ - Pravidla pro nabývání, financování a posuzování aktiv

ČÁST SEDMÁ - Uveřejňování informací

ČÁST OSMÁ - Některé informační povinnosti vůči ČNB

ČÁST DEVÁTÁ - Přechodná a závěrečná ustanovení

Materie vyhlášky je značně široká a detailní a přináší řadu novinek například i pro oblasti dosud jen minimálně regulované jako je například sekuritizace či požadavky na ratingové agentury při úvěrovém hodnocení. Změny se netýkají pouze úzce technického rámce výpočtu kapitálových požadavků, ale především požadavků na vyšší kvalitu procesů řízení rizik a odpovědnost regulovaných osob samých. Z hlediska tematického zaměření Compliance Journalu bychom rádi zdůraznili a doporučili Vaší pozornosti zejména dva aspekty, které vyhláška přináší.

Prvním z nich je detailní popis požadavků na řídicí a kontrolní systém. V ustanovení § 25 návrhu vyhlášky je explicitně předepsán požadavek na zajištění compliance u bank a zcela nově u družstevních záložen. Na vymezení compliance

Základní popis problematiky Basel II je uveden na stránce http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_dohled/stanoviska_cnb/stanoviska_cnb_nbca_char.html

Originální dokumenty Basel II jsou k dispozici na webových stránkách Basilejské Bank for International Settlements (BIS) <http://www.bis.org/publ/bcbs107.htm>

Samotný text Basel II je možno nalézt na webových stránkách <http://www.bis.org/publ/bcbs107.pdf>

Speciálními dokumenty Bank for International Settlements ohledně compliance, které by neměly uniknout Vaší pozornosti, jsou například:

Compliance and the compliance function in banks 2005 <http://www.bis.org/publ/bcbs113.pdf>

Doporučená Charta Compliance úseku: <http://www.bis.org/about/compliancecharter.pdf>

Banks and compliance challenge 2006: <http://www.bis.org/review/r060322d.pdf>

je zajímavý a poměrně moderní ten přístup, že institut compliance není chápán či redukován na organizační útvar. Naopak je compliance pojato jako komplexní a systémový požadavek. Zásady a postupy compliance tak mají pokrývat konzistentně a propojeně veškeré činnosti. Compliance není správně chápán jen jako pověřenou osobu.

Toto pojetí compliance ČNB je třeba považovat za zcela správné a v souladu s mezinárodními trendy. Předpokládá se, že tento přístup k problematice compliance bude zaváděn a zohledňován i u ostatních poskytovatelů finančních služeb. Ať již jde o poupravení stávajícího konceptu u obchodníků s cennými papíry, investičních společností a fondů a finančních zprostředkovatelů anebo nově zavádění tohoto pojetí compliance v pojišťovnictví v rámci implementace nově navrhovaných standardů tzv. Solvency II.

Druhou zásadní věcí jsou kapitálové požadavky k operačnímu riziku. V tomto případě jde (vedle požadavku na základě režijních nákladů) o zcela nové kapitálové požadavky, které dosud nebyly uplatňovány. Selhání v řízení těchto rizik, ačkoli se zdají riziky nefinanční povahy, má zpravidla finanční dopad. Finanční instituce si budou moci vybrat z několika variant propočtu těchto požadavků.

Základní členění variant je Přístup základního ukazatele (BIA - Basic Indicator Approach), Standardizovaný přístup (TSA - Standardised Approach), Alternativní standardizovaný přístup (ASA - Alternative Standardised Approach) a Pokročilé přístupy k měření (AMA - Advanced Measurement Approaches). Tyto varianty je dále možno dokonce kombinovat. Výpočtem kapitálového požadavku k operačnímu riziku je třeba podchytit veškeré činnosti. Bližší detaily je možno najít v § 167 a násl. návrhu vyhlášky a zejména v její příloze č. 22.

V zásadě platí, že (do určité míry mimo BIA) všechny přístupy vyžadují kvalitní řízení operačních rizik, řádně zdokumentovanou funkci jejich nezávislého vyhodnocování a řízení, kalkulaci ztrát v důsledku selhání či kvalitní whistle-blowing operačních rizik. Jde tedy vesměs o činnosti podstatně související s kvalitní funkcí compliance.

Je zřejmé, že implementace Basel II bude znamenat „malou revoluci“ nejen ohledně konceptu řízení nefinančních rizik, ale i pro oblast řídicího a kontrolního systému. Je nejvyšší čas, aby dotčené finanční instituce finalizovaly své přípravy a dopilovávaly prováděcí vnitřní předpisy a zajištění regulací vyžadovaných funkcí.

Evidence investičních nástrojů

Regulace:

ZPKT obsahuje ustanovení týkající se vedení evidencí investičních nástrojů a souvisejících majetkových účtů v § 12 odst. 3 a 4 a dále zejména v § 93 až 99a.

Vyhláška č. 58/2006 Sb. upravuje detailně způsob vedení samostatných evidencí, včetně navazujících.

Klíčovými a minimálními náležitostmi majetkových účtů jsou především:

- označení účtu;
- údaj, že jde o vlastnický účet;
- údaje o osobě, pro niž je veden;
- strukturované údaje o investicích nástrojích;
- veškerá práva související s investičním nástrojem.

S poměrně dlouhou odmlkou po legislativní „smršti“ prováděcích norem k zákonu č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, v platném znění („ZPKT“) vyšla s účinností k 8. březnu 2006 téměř v tichosti nová vyhláška č. 58/2006 Sb., o způsobu vedení samostatné evidence investičních nástrojů a evidence navazující na samostatnou evidenci investičních nástrojů („Vyhláška“).

Tato Vyhláška provádí ustanovení ZPKT týkající se samostatných evidencí investičních nástrojů (§ 12 odst. 3 a násl. a § 93 až 99a ZPKT). Tyto povinnosti se týkají zejména obchodníků s cennými papíry (včetně bankovních) a investičních společností. Předmětem evidence jsou investiční nástroje, jak je vymezuje § 3 ZPKT.

Dle našich zkušeností byla důležitost těchto ustanovení ZPKT, možná i v důsledku neexistence prováděcí vyhlášky, v praxi do určité míry podceňována. Dokonce bylo možno se setkat s názorem, že se uplatňují pouze ohledně cenných papírů anebo až bude zaveden centrální depozitář. Takovéto názory by znamenaly hluboký omyl. V souladu se ZPKT jsou totiž údaje evidované ohledně dematerializovaných investičních nástrojů na účtech vlastníků zcela

rozhodující pro dovozování ale i uplatnění práv. Týká se to primárně práva vlastnického, ale i ostatních souvisejících majetkových práv. Za použití jistého příměru můžeme říci, že obchodníci s cennými papíry, banky a investičních společnosti fungují v tomto směru jako „speciální SCP“ či „Střediska investičních nástrojů“.

Soukromoprávní dopady evidence účtů zákazníků jsou zřejmé a poměrně fatální. K prokázání vlastnictví investičního nástroje je třeba výpisu z předmětné evidence (§ 99 ZPKT). Splnění daňového testu je nutno též dovozovat z této evidence. K aplikaci veškerých souvisejících práv je třeba, aby tak plynulo z evidence na zákaznickém účtu (zejména např. pozastavení práva vlastníka nakládat, zástavní právo, příkaz k převodu atd.).

Splnění požadavku vedení evidence nelze dovozovat jen z toho, že tato data jsou například filtrovatelná z obchodního systému. Regulatorní předpisy požadují zvláštní a explicitní vymezení a označení evidence účtů zákazníků, zpracování (příkazů) zápisů v evidenci k závěrce dne, pořizování samostatných výpisů z evidence se všemi povinnými náležitostmi apod. Implementace se tak neobejde bez změny v informačních systémech.

Znění Vyhlášky je možno nalézt na webové stránce:

http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/legislativa/leg_kapitalovy_trh/vyhlasiky/download/vyhlasika_58_2006.pdf

Zcela zásadní soukromoprávní aspekt vedení zákaznických evidencí týkající se majetkových práv zákazníků se rozhodně neobejde bez podstatných zásahů do smluvních podmínek se zákazníky. Smluvně-obchodní podmínky musí řešit modální aspekty vlastnického práva (v souladu s konceptem ZPKT se totiž u evidovaných investičních nástrojů zřejmě uplatňuje právní princip *titulu a modu* obdobně jako např. u nemovitostí), evidence dalších majetkových práv, problematiku výpisů z účtů zákazníků, opravy a reklamace apod. Současně je vhodné upravit provozními řády či všeobecnými obchodními podmínkami i vztahy třetích osob jako jsou například soudy, exekutoři, finanční úřady či policie atd.

Je zřejmé, že pravidla vedení evidencí investičních nástrojů zejména ohledně majetkových účtů vlastníků se podstatně přibližují standardům potažmo regulaci vedení účtů cenných papírů depozitáři, custodiany anebo vedení peněžních účtů u bank.

Vyhláška předepisuje půlroční období ohledně uvedení způsobu dosavadního vedení evidencí investičních nástrojů do souladu s ní. Rozhodně je třeba přistupovat k implementaci Vyhlášky s nejvyšší mírou odpovědnosti, a to právě s ohledem na vlastnické aspekty zákazníků.

Závěrem je třeba podotknout, že institut vedení evidencí, jak je vymezen v ZPKT, přinesl bohužel celou řadu nejasností. Byl totiž zaveden do právního řádu bez jakékoli návaznosti na předchozí stav.

Aktuálně tak ZPKT používá např. pojem zaknihovaných investičních nástrojů. Není zcela zřejmá aplikace vedle tradičně traktované podoby cenných papírů, zejména kdy řada moderních investičních nástrojů má blíže ke smlouvě než k cennému papíru (srov. vymezení finančních instrumentů dle MiFID).

Dále jsou dle ZPKT k evidenci oprávněni pouze držitelé povolení k výkonu úschovy investičních nástrojů. Je pak relevantní otázka, jaké vznikají soukromoprávní aspekty a nároky zákazníků u evidencí bez těchto povolení.

Jen na okraj lze pak připomenout, že například Středisko cenných papírů funguje dle již zrušených ustanovení zákona o cenných papírech.

Výhledy finančního poradenství

Regulace:

MiFID je zkratka pro Directive 2004/39/EC on Markets in Financial Instruments. Jde o novou Směrnici podstatně reformující dosavadní regulaci poskytovaných služeb na finančním trhu.

Předmětná ustanovení MiFID je možno prostudovat na stránce: http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=EN&numdoc=32004L0039&model=guicheett

Zvláštní webová stránka MFČR k předmětné veřejné diskusi je na adrese: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/ft_verejna_diskuse_25997.html

Samotný konzultační materiál lze nalézt zde: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/ft_verejna_diskuse_26140.html

Případné podněty v rámci veřejné diskuse lze na MFČR směřovat prostřednictvím speciální e-mailové adresy: zprostredkovani@mfcr.cz

MiFID zřejmě může přidělat řadu vrásek na čele nelicencovaným subjektům, které poskytují investiční poradenství. To dosud bylo v souladu s dosavadní evropskou regulací investiční služeb doplňkovou („non-core“) investiční službou.

Dle MiFID, Annex I, Section A, bodu (5) je investiční poradenství (investment advice) hlavní investiční službou. Tuto službu tak bude možno poskytovat výhradně na základě příslušného povolení České národní banky udělovaného obchodníkům s cennými papíry (včetně bankovních).

Toto bude znamenat vážný dopad na řadu poradenských firem v České republice, které se specializují například na porady ohledně M&A, private equity, nezávislé investiční poradce, investiční zprostředkovatele, kteří poskytují porady apod. Většina těchto subjektů poskytovala dosud svou činnost díky běžným živnostenským oprávněním, jež se týkají obecnějšího ekonomického poradenství.

Ministerstvo financí České republiky („MFČR“) aktuálně naznačilo budoucí vývoj a představu regulace finančního poradenství v

právě probíhající veřejné diskusi „Zprostředkování a poradenství na finančním trhu“. Je nepochybné, že nelze v souladu s evropskými předpisy vyloučit licenční činnost regulátora investičních služeb. Na druhou stranu lze předpokládat určitý mírnější režim regulace či dokonce speciální povolení např. pro fyzické osoby i pro výkon (této) hlavní investiční služby.

Druhou stranou mince exkluzivity výkonu investičních služeb je nemožnost jiných podnikatelských aktivit. V případě investičního poradenství by mohl tento koncept přinášet obtíže. Pod investiční poradenství ohledně finančních nástrojů dle MiFID by už třeba nespádaly obchodní podíly ve společnostech s ručením omezeným.

Současně by dosavadní poskytovatelé investičních služeb měly tuto změnu (i přes případnou nutnost přelicencování) vnímat jako přínos. Předmětem dohledu se tak stane řada subjektů, které doposud pod hlavičkou ekonomického poradenství ve skutečnosti přesahovaly do faktického výkonu investičních služeb (viz. např. článek v minulém čísle Compliance Journal „Dozor KCP nad neregulovanými subjekty“).

Současně tato změna staví Českou národní banku před poměrně nesnadný úkol. A to avizovat tuto zásadní změnu dosud relativně volně podnikajícím investičním poradcům a současně vyhledávat a sankcionovat neoprávněný výkon investičního poradenství.

Bližší detaily v tomto směru budou určitě jasnější po vyhodnocení zmiňované veřejné diskuse, a proto doporučujeme neopomenout prostudovat její výsledek či dokonce ještě přispět do diskuse svým názorem.

Vzdělávání v problematice compliance

Detailnější popis speciálního školení v oblasti compliance se nachází na této webové stránce: <http://www.konference.cz/agenda.cfm?EventID=CS688&EventType=a&Day=1&NavbarID=18829>

Ohledně avizované konference pořádané MFČR sledujte aktuality na webových stránkách www.mfcr.cz

Zřejmě se blíží doba, kdy institut compliance přestane být pro finanční neprofesionály neznámým a obtížně vyslovitelným pojmem. Stejně tak lze zaznamenat rostoucí zájem o oblast vzdělávání v regulaci finančního trhu.

Důkazem prvního budiž nedávno proběhlé školení „Certifikovaný Compliance Manager“. Jednalo se o celotýdenní školení v hotelu Diplomat specializované na problematiku compliance na úseku poskytovatelů finančních služeb. Školení vycházelo z obdobného zahraničního programu, který doznal velké popularity. Témata pěti dnů se snažila komplexně pokrýt problematiku compliance a současně nastínit očekávaný vývoj, ať již z hlediska MiFID či Basel II. Přednášející reprezentovali pestrou paletu odborníků z řad regulátorů, poradenských firem i finančních institucí.

Complex, jako jeden z garantů semináře, vedl jeden celý den školení na téma Compliance management operativně. Jsme rádi, že účastníci semináře byli poměrně otevření, a tak šlo v mnoha případech o oboustranně přínosnou diskusi či výměnu zkušeností ohledně specifických regulatorně-compliance otázek.

Pokud jste tento seminář nestihli, budete mít zřejmě ještě další možnost, neboť se očekává že seminář bude opakován.

Druhou akcí, na kterou bychom Vás rádi upozornili, je Ministerstvem financí chystaná konference týkající se MiFID, a to dokonce za účasti představitelů Evropské komise.

Cílem konference je přiblížit novou směrnici o trzích finančních nástrojů a její prováděcí opatření v plné šíři finančním institucím a.

odborné veřejnosti a poukázat na problémy spojené s transpozicí nového režimu do české legislativy a jeho praktickým uváděním v život.

Konference poskytne možnost a platformu k diskusi mnoha regulatorních témat. Jedním z cílů konference je poukázat na důležitost MiFID, která ovlivní finanční trh na řadu let.

Předpokládané datum konference je 14. září 2006. Detaily budou ještě upřesněny a publikovány.

Nezapomeňte

- Complex, s.r.o. změnil k 1. dubnu 2006 s ohledem na svůj rozvoj a snahu přiblížit se většině klientů své sídlo. Nyní nás naleznete na adrese Italská 10/1205, Praha 2, PSČ 120 00. Všechny ostatní kontaktní údaje zůstávají nedotčeny;
- ještě stále probíhá veřejná diskuse MFČR na téma Zprostředkování a poradenství na finančním trhu, máte tak ještě několik dní k vypracování případných podnětů;
- ČNB zveřejnila návrh vyhlášky o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry;
- 14. září se koná konference k implementaci MiFID v České republice. Konferenci pořádá MFČR za účasti zástupců Evropské komise;
- nejpozději do 8. září 2006 je třeba implementovat novou vyhlášku týkající se způsobu vedení samostatné evidence investičních nástrojů a evidence navazující na samostatnou evidenci investičních nástrojů;
- již je účinná novela zákona č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování, která umožňuje zakládání speciálních fondů nemovitostí a speciální fond kvalifikovaných investorů, tyto nové struktury mohou znamenat zásadní rozšíření portfolia Vašich aktivit;

- ČNB vydala na webových stránkách www.sec.cz novou metodiku a zejména formuláře týkající se informační povinnosti ohledně konsolidované kapitálové přiměřenosti a angažovanosti;
- MFČR zveřejnilo zprávu o vývoji finančního trhu v roce 2005, k dispozici je na stránce http://www.mfcr.cz/cps/rde/xber/mfcr/Zprava_o_vyvoji_financniho_trhu_v_roce_2005.pdf
- Na zasedání Evropského výboru pro cenné papíry (ESC) dne 26. června 2006 schválily členské státy dva návrhy prováděcích právních předpisů (implementing measures) k MiFID. Jejich finální znění by se mělo brzy objevit na stránce http://ec.europa.eu/internal_market/securities/isd/mifid2_en.htm

Compliance Journal, občasník pro otázky compliance a risk management vydávaný a šířený v el. podobě; vydává společnost Complex, s.r.o. Compliance Journal je primárně šířen v elektronické podobě. V případě Vašeho zájmu o zaslání Compliance Journalu na Vaší elektronickou poštovní schránku nás kontaktujte, prosím, na e-mailu info@complex.com. Stejně tak, pokud si přejete být vyřazeni z databáze el. odběratelů. Complex, s.r.o. se výslovně zavazuje, nezneužít e-mailové kontakty sloužící k distribuci Compliance Journal k neoprávněným účelům.

Jakékoli údaje, názory, stanoviska a případná doporučení apod. uvedená v Compliance Journalu nemají charakter a nemohou tedy být považována za profesionální poradu či profesionální doporučení. Complex, s.r.o. si tímto výslovně vyhrazuje, že není odpovědný za případné škody vzniklé díky použití informací, závěrů anebo analýz apod. uvedených v Compliance Journalu. Řídit se názory uvedenými v Compliance Journal je čistě na svobodné volbě čtenářů.